վութիւն, յարգելի դասախօսը նկարագրեց իրանց հիւրասիրութիւնը քիւրդ աւազակապետ Սըմկօյի մօտ, և ապա, Սըմկօյի պարանքից հեռանալուց յետոյ, վերջինիս մարդկանց ձեռքով մըստր Բաքստըրնի քամարդականց ձեռքով մըստր Բաքստըրնի քաղաքավարի կերպով կողոպտվելու ծիծաղաշարժ դէպքը։ Այլ և պարզվեց, որ Սըմկօն հայերին կոտորելու սպառնալիք է արել, եթէ երբէք ձեռնարկվի հայ ժողովրդի դրութեան բարւոքման գործին ուժեղ ձեռքով։

Արար աշխարհին աւետված քիւրդական շարժման մասին պ. Րաֆֆին այն կարծիքն յայտնեց, որ դա պարզ աւատական շարժում է քիւրդ ցեղապետների և շէյխերի կողմից ստեղծված՝ իրանց հողային իրաւունքները պահպանելու նկատումով։

Անցնելով Թիւրքահայաստանից ստացած իր տպաւորութիւններին, դասախօսը յայտնեց, որ Թիւրք կառավարութիւնը ափ-աշկարա հայ գիւղերում տեղաւորում է Պարսկաստանից գաղթած քիւրդերին, բընիկներին զինու զօրութեամբ քշելով իրանց տեղերից։ Շօշափելով հայ ժողովրդի կուլտուրական ձգտումները և նրա գերակշռութիւնը իր հարևանների հետ համեմատած, իբրև եզրափակումն իր դասախօսութեան պ. Րաֆֆին ասաց, որ մըստր Բաքստըրնի կարծիքով հայկական հարցի լուծման բանալին գտնվում է ոչ թէ վեց մեծ պետութիւնների արքունիքներում, այլ Պետերբուրգում, որպիսի ուղղութեամբ և պիտի գործել և տրամադրել միւս պետութիւնները յօգուտ հայկական դատի լուծման։

Գիշերվայ ժամը 11-ին, մի քանի հարցերի պատասխանելուց յետոյ, յարգելի դասախօսը աւարտեց իր տպաւորութիւնների պատմումը, բուռն ծափերի ներքոյ։

Ցար. Գասպարեան

ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆ ՅՈԲԵԼԵԱՆ

—o—

ՅՈԳՈՒՏ ԴՊՐՈՑԱԿԱՆ ՖՈՆԴԻ

Ստացանք Գ. Շէրէնցի միջոցով Թիֆլիսում մի խումբ վանեցիների շրջանում հաւաքված 20 րուբլի։ Նախկին ստացվածների հետ միասին (տես «Մշակ» № 222) ունենք ստացած ընդամենը 322 րուբլի։

ՏՊԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ՏԱՌԵՐԻ ԳԻՒՏԻ ՅՈԲԵԼԵԱՆԸ

«Մշակի» խմբագրութեան կողմից էջմիածնում համազգային յօբելեանին ներկայացուցիչներ կը լինեն Ալ. Քալանթար և Հ. Առաքելեան։

—

Երէկ ցերեկվայ գնացքով էջմիածին մեկնեցին Հ. Առաքելեան, Ստ. Մալխասեանց, տ. Հ. Մարտիրոսեան, Կար. Կուսիկեան և Տ. Նազարեան։

Իսկ երեկոյեան գնացքով մեկնեցին Թիֆլիսի հայ վաճառականութեան պատգամաւորութիւնը և զանազան հիմնարկութիւնների ներկայացուցիչները։

—

Այսօր էջմիածնում երեկ. ժ. 5-ին Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսը պատգամաւորների և ամբողջ միաբանութեան ուղեկցութեամբ հանդիսաւոր թափօրով իջնելու է Մայր Տաճար, ուր կատարվելու է ս. Թարգմանչաց յիշատակին նախատօնակ։

Իսկ վաղը, շաբաթ, ամսիս 12-ին, առաւօտեան ժամը 8-ին Վեհափառ Կաթողիկոսի գլխաւորութեամբ և ամբողջ միաբանութեան ու պատգամաւորութիւնների ուղեկցութեամբ տեղի կունենայ հանդիսաւոր երթ Օշական, ուր ս. Մեսրոպի գերեզմանի վրա պատարագ կը մատուցվի. ապա տեղի կունենայ հոգեհանգիստ՝ հայ գրի և տպագրութեան վաստակաւորների յիշատակին, ինչպէս և պատգամաւորների բանախօսութիւններ և ուղերձների ընթերցում։

—

Էջմիածնի յօբելեանական կենտրոնական յանձնաժողովի մշակած տօնակատարութեան ծրագրի համաձայն, վաղը, շաբաթ, ամսիս 12-ին, ռուսահայ բոլոր թեմերում կը սկըսվեն տօնակատարութիւնները։

Այդ օրը եկեղեցական դասի, դպրոցական ամբողջ կազմի և ազգային հաստատութիւնների ներկայացուցիչների և աշակերտութեան ներկայութեամբ կը կատարվեն հանդիսաւոր պատարագներ և բացատրութիւններ կը տրվեն կրկնակ յօբելեանների պատմական նշանակութեան մասին։ Նոյնպէս տեղի կունենան հոգեհանգիստներ հայ գրի և տպագրութեան վաստակաւորների յիշատակին։

Իսկ նոյն օրը, Վրաստանի և Իմերէթի առաջնորդի կարգադրութեան համաձայն, Թիֆլիսի թեմի հայ ծխ. դպրոցների աշակերտութիւնը կարձակվի դպրոցական պարապմունքներից, կը կատարվեն ուսումնարաններում աշակերտական հանդէսներ և պատշաճաւոր բանախօսութիւններ։

—

Այսօր Թիֆլիսի բոլոր հայ դպրոցներում դասաւանդութիւնն աւարտվելու է երրորդ դասից յետոյ և ուսուցիչները բացատրելու են աշակերտութեանը՝ մեծ տօնի նշանակութիւնը։ Ապա III պատրաստականի և բարձր դասարանների աշակերտներին տանելու են Արտիստական թատրոն, ուր կը տրվի «ս. Սահակ Մեսրոպ» պիէսի ձրի ներկայացումը։

Իսկ վաղը, ամսիս 12-ին, ս. Թարգմանչաց տօնի օրը, Վանքի մայր-եկեղեցում հանդիսաւոր պատարագ կը մատուցանէ Աշոտ եպ. և օրվայ առիթով քարոզ կը խօսի։ Պատարագից յետոյ կը կատարվի հոգեհանգիստ հայ գրի և տպագրութեան վաստակաւորների յիշատակին։

—

Հայոց Ազգագրական Ընկերութեան ի յիշատակ հայ գրերի 1500-ամեակի և տպագրութեան 400-ամեակի յօբելեանի առիթով կազմակերպելիք հայկական հրատարակութիւնների ցուցահանդէսը բացվելու է մասմաս, իւրաքանչիւր մասը առանձին, դասախօսութիւններով և բացատրութիւններով։ Ռուսահայ մամուլի ցուցահանդէսը բացվում է այսօր, ուրբաթ, Ազգագրական Ընկերութեան դահլիճում, (Լերմոնտովսկայա փողոց № 1), իսկ դասախօսութիւնը տեղի կունենայ նոյն տեղը չորեքշաբթի, ամսիս 16-ին, այն օրը, երբ 1794 թւին Մադրասում լոյս է տեսել Շմաւոնեան քահանայի խմբագրութեամբ առաջին հայկական թերթի՝ «Ազդարարի» առաջին համարը։ Ցուցահանդէսի և դասախօսութեան մուտքը ձրի է. միայն՝ դահլիճի փոքրութեան պատճառով՝ դասախօսութեան թոյլ կը տրվեն Ազգագրական Ընկերութեան բոլոր անդամները և հրաւիրված հայկական ընկերութիւնների, հաստատութիւնների և խմբագրութիւնների ներկայացուցիչները։

—

Ամսիս 9-ին երեկոյեան մեշչանների լիազօրների ժողովը համազգային տօնի առիթով որոշեց՝ 1) ժողովարարութիւնը յօգուտ «դպրոցական ֆոնդի» շարունակել և գոյացած գումարը ուրբաթ երեկոյեան ներկայացնել տեղիս առաջնորդ Մեսրոպ եպիսկոպոսին։ 2) Կաթողիկոսին հեռագրով հանդէսը շնորհաւորել։ 3) Եօթը հոգի լիազորներից բաղկացած պատգամաւորութեամբ, աւագի գլխաւորութեամբ, ներկայ լինել Թիֆլիսում, շաբաթ օրը Վանքի տաճարում կատարվող պատարագին և հոգեհանգստին, իսկ կիրակի օրը նոյն տաճարում տեղի ունեցող կաթողիկոսական մաղթանքին և Ներսիսեան դպրոցում հանդէսներին։ 4) Յատուկ պատգամաւոր ուղարկել էջմիածին մասնակցելու այնտեղ կատարվող հանդէսին։ Պատգամաւոր ընտրվեց միաձայն Մակար Զմշկեանը։ Իսկ աւագը հիւանդութեան պատճառով անկարող եղաւ մասնակցել էջմիածին մեկնող պատգամաւորութեանը։

—

Հայուհեաց «Մեղու» աշխատանոցի տան վարչութիւնը իր՝ ամսիս 9-ի հերթական նիստին որոշեց հայ տառերի գիւտի 1500-ամեայ և տպագրութեան 400-ամեայ յօբելեանական հանդէսին մասնակցել հետևեալ ձևով. 1) Ուղարկել 2 ներկայացուցիչ՝ տ. տ. Մինասեանին և Շահպարոնեանին էջմիածին ներկայ լինելու յօբելեանական հանդէսին։ 2) Շաբաթ՝ աշխատանոցի տան բոլոր բաժանմունքներում պարապմունքների փոխարէն բացատրել մանրամասն բոլոր աշակերտուհիներին մեծ տօնի նշանակութիւնը։ 3) Ձեռք բերել Սահակ-Մեսրոպի պատկերները և նրանց մասին տպագրած գրքեր և բաժանել բոլոր աշակերտուհիներին։ 4) Նոյն օրը ի յիշատակ մեծ տօնի ճաշ տալ ընկ. 100 չքաւոր աշակերտուհիներին և բոլոր բանւոր-ծառայողներին։ 5) Կիրակի, հոկտ. 13-ին, վարչութեան ամբողջ կազմով, ուսուցիչներով և աշակերտուհիներով ներկայ լինել Վանքի մայր եկեղեցին՝ յօբելեանական մաղթանքին և այնուհետև ներկայացուցիչներ ուղարկել Ներսիսեան դպրոց՝ ներկայ լինելու յօբելեանական հանդէսին։

—

Թիֆլիսի հայ չքաւոր երեխաներին օգնող «Լոյս» ընկերութեան վարչութիւնը, ինչպէս և նրա դպրոցի ուսուցչական խումբը իրանց խառն ժողովում որոշեցին ազգային մեծ յօբելեանին մասնակցել հետևեալ կերպով. 1) Ուղարկել էջմիածին Վեհափառ Կաթողիկոսին համազգային յօբելեանի առիթով շնորհաւորական հեռագիր՝ վարչութեան և դպրոցի ուսուցչական խմբի կողմից։ 2) Ուրբաթ, հոկտ. 11-ին, դըպրոցում ունենալ երեք դաս, որից յետոյ բացատրել առաջիկայ ազգային մեծ տօնի նշանակութիւնը և ապա արձակել տուն։ 3) Շաբաթ, հոկտ. 12-ին, վարչութիւնը և ուսուցչական խումբը աշ.-աշակերտուհիների հետ միասին ներկայ լինել Վանքում պատարագին։ 4) Վարչութիւնը և ուսուցչական խումբը իրանց ամբողջ կազմով ամսիս 13-ին ներկայ լինել Վանքում պատարագին և Ներսիսեան դպրոցում կայանալիք հանդէսին և 5) Աշ.-աշակերտուհիներին տանել «Սահակ և Մեսրոպ» ներկայացման։

—

Թիֆլիսի հայ չքաւոր երեխաներին օգնող «Լոյս» ընկերութիւնը յօբելեանական տօնի առիթով հետևեալ շնորհաւորական հեռագիրն է տուել էջմիածին Վեհ. Կաթողիկոսի անունով.

«Թիֆլիսի հայ չքաւոր երեխաներին օգնող «Լոյս» ընկերութեան վարչութիւնը իր դպրոցի մանկավարժական կազմի հետ միասին ջերմ կերպով շնորհաւորում է հայ տառերի գիւտի 1500-ամեայ և հայ տպագրութեան 400-ամեայ ազգ. հաղուադէպ այս մեծ յօբելեանը, ցանկանալով մայրենի լեզուի և գրականութեան զարգացումը։ Թող այս նշանակալից օրը դառնայ ազգ. գիտակցութեան վերածնութեան մի նոր դարեշրջան»։

—

Թիֆլիսի թեմակալ առաջնորդ Մեսրոպ եպիսկոպոս խնդրում է այն բոլոր ազգային հաստատութիւններին, հիմնարկութիւններին և ընկերութիւններին, որոնք կը ցանկանան կիրակի օրը իրանց ներկայացուցիչների միջոցով ողջունել առաջնորդարանում համազգային մեծ յօբելեանը, յայտնեն այդ մասին վաղօրօք մինչև շաբաթ օրը առաջնորդարանին։

—

Բագուից մեզ հեռագրում են, որ քաղաքային դուման ամսիս 8-ին կայացած նիստում լսելով էջմիածնի հրաւէրը՝ մասնակցել հայ գրերի գիւտի 1500-ամեայ և տպ. 400-ամեայ յօբել. հանդէսներին, որոշել է. 1) Ուղարկել էջմիածին մի պատգամաւորութիւն բաղկացած ուսումնարանական յանձնաժողովի նախագահ Յովհաննէս Յովհաննիսեանից, Թուրք մանկավարժ Հաբի-բէկ Մահմուդբէկովից և ձայնաւոր Պետր Ֆէօդորովիչ Իլիշկինից. 2) Քաղաքային դպրոցներից մէկը կոչել ս. Սահակի և ս. Մեսրոպի անունով։

—

Բագուի Հ. Մարդասիր. Ընկ. կողմից իբրև պատգամաւոր մեկնեց էջմիածին Ընկ. նախագահ Հայկ Տէր-Միքայէլեան։

—

Բագուի հայ-լիւթերականների համայնքը, կամենալով մասնակցած լինել համազգային մեծ տօնին, ընտրել է իբրև ներկայացուցիչներ էջմիածին ուղևորվելու պաստոր Թորոսեանին և Թառայեանին։

—

Թիֆլիսաբնակ վանեցիների մի խմբակի կողմից պատգամաւոր է ընտրված՝ յօբելեանական տօներին էջմիածնում ներկայ լինելու համար՝ Գէորգեան ճեմարանի նախկին սան Ռուբէն Իսկէնդէրեանը։

—

«Աղբիւր-Տարազի» № 113 հրատարակութիւնը՝ «Համազգային Մեծ Յօբելեանը», որ լոյս տեսաւ երկու օր առաջ, համարեա սպառվեց և այսօր լոյս է տեսնում նոյնը երկրորդ հրատարակութեամբ։ Փոխված է միայն շապկի նկարը և իջեցված է գինը։

—

Թիֆլիսաբնակ մի խումբ շուշեցի տիկիններ և օրիորդներ նուէր ուղարկեցին Շուշու Մարիամեան օրիորդաց ուսումնարանի բոլոր աշակերտուհիներին «Աղբիւր-Տարազի» հրատարակած «Համազգային Մեծ Յոբելեան» ալմանախը։

ՆԱՄԱԿ ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆԻՑ

—

Թաւրիզ, 5 հոկտեմբերի

Համազգային մեծ յօբելեանի տօնակատարութեանը մասնակցում է նաև Թաւրիզը։ Առաջնորդարանում տեղի ունեցած խորհրդակցական ժողովում որոշվեց՝ երեք ուսումնարանների միացած ոյժերով կատարել մեծ հանդէսը՝ տօնակարգի մշակութիւնը յանձնելով յանձնախմբի ձեռնհասութեան։

Փափագելի էր արդարև, որ ձեռնարկվէր հանգանակութեան պարսկահայերի կողմից ևս ի նպաստ դպրոցական ֆոնդի, որով իրականութիւն դառնէր այն միտքը, որ ֆոնդը լինի ընդհանուր, որից օգտվեն նաև թիւրքահայերն և պարսկահայերը։

Երէկ Թաւրիզում կայացած թեմական պատգամաւորական ժողովում ընտրվեցին 2 պատգամաւորներ՝ պ.պ. Զ. Նազարբէկեան և Կարապետ Աբեան՝ Ատրպատականի կողմից ներկայ լինելու համար էջմիածնի Մեծ Յօբելեանին։

Վաղը, հոկտ. 6-ին, թեմակալ Ներսէս վ. Մելիք-Թանգեան կուղևորվի էջմիածին՝ Վեհափառի հրաւէրով՝ Թաւրիզի Կենտր. ուսումնարանի գործի վերջնական կարգադրութեան համար կոմպետենտների հետ բանակցելու։

Նորընտիր երկու պատգամաւորները մեկնել են Թաւրիզից դէպի Ջուլֆա։

Հ.